

Taxeringsrutin

Av taxeringsintendent Erik Lilliesköld

Under hösten 1963 har ett stort antal taxeringsnämndsordförande¹ genomgått en korrespondenskurs, vartill TOR tagit initiativet, ett initiativ som fullt och helt synes ha vunnit statsmakternas beviljande, ity att staten bidragit till kostnaderna i icke oväsentlig grad. Korrespondensundervisningen torde ha tänkts utformad så att den som genomgått kursen skulle vara skickad att kasta sig direkt in i de praktiska uppgifterna. En förutsättning härför hade varit, att kursen givit icke blott kunskap om de materiella beskattningsreglerna utan även en god inblick i de processuella och administrativa bestämmelserna. Ett korrespondensinstitut, Hermods, hade en färdig och sedan flera år prövad taxeringskurs, som syntes innehålla allt väsentligt i fråga om kommunalskattelagen samt förordningarna om statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt men som i första hand var inriktad på att bibringa det kunskapsmåt som kan krävas av den som har att själv upprätta deklarationer av någorlunda komplicerad natur. Kursen var eller rättare sagt är således inte direkt avsedd för TO, som ju har åtskilliga, framför allt administrativa, föreskrifter att tänka på vid sidan av den egentliga deklara-tionsgranskningen. Kursen ger således inte heller någon ledning rörande granskningens tekniska utförande.

¹ I fortsättningen användas förkortningarna TN för taxeringsnämnd (-en, -er, -erna) och TO för taxeringsnämndens ordförande, taxeringsnämndsordförande (-n, -na).

En redogörelse för själva förfarandet vid granskningen, taxeringsrutinen, lämnades av mig i nr 3 av denna tidskrift föregående år. Då åtskilliga nya TO tillkommit sedan dess, har TOR beslutat ta in artikeln även innevarande år. Några smärre ändringar kommer därvid att göras. Såsom jag förutskickat redan i den förra artikeln har det visat sig att arbetsmetoderna växlar avsevärt mellan olika län. Läsaren måste räkna med att enskilda moment kan vara annorlunda gestaltade i det län där han eller hon skall verka än som framgår av beskrivningen nedan. Så t ex bygger denna framställning på ett system, där lokala skattemyndigheten bockar av alla inkomna deklarationer i stommen till inkomstlängd och lämnar över denna stomme till TO tillsammans med deklarationerna, varefter TO själv bockar av nytillkomna deklarationer, anmanar med utgångspunkt från samma stomme och skickar in densamma (ev. delar av stommen) till lokala skattemyndigheten för längdföring i samband med leverans av färdiggranskade deklarationer. Jag har utgått från detta system därför att det tillämpas i det län där jag tjänstgör och har visat sig ändamålsenligt. I ett grannlän förekommer i denna detalj ett annat system, i det TO får en kopia av stommen och får behålla denna kopia för önskvärda anteckningar. I andra detaljer finns andra olikheter länen emellan. Väsentligt synes emellertid vara att TO verkligen sätter sig in i ett system, oavsett vilket, så att han verkligen behärskar gången i det

hela. Det är då inte svårt att tillägna sig metoder, som avviker härifrån i enskilda detaljer. Då denna artikel om taxeringsrutinen nu åter publiceras enkom för att tjäna som en påbyggnad på korrespondenskursen, vågar jag påstå att det är TOR:s och Skattenytts förhoppning att den ärade läsaren försöker tillägna sig artikelns innehåll med samma grundlighet som om det gällt ett avslutande korrespondensbrev med frågor att besvara och få betygssatta. Det kan vara lämpligt att snarast jämföra vad här står med motsvarande kapitel i den "Handledning för arbetet i taxeringsnämnd" som tillställs varje TO (ny upplaga 1964).

Innan man börjar taxeringsarbetet bör man ha reda på arbetsmaterialets omfattning och vilka hjälpmedel som står till buds. Följande tablå kan tjäna till ledning för den nytillträdande ordföranden.

Deklarationer, årets och fjolårets

Längder

Stomme till årets inkomstlängd (ev. avskrift).

Avskrift av fjolårets inkomstlängd.

» » » förmögenhetslängd.

Årets och fjolårets debiteringslängder.

Fjolårets mantalslängd.

Årets mantalslängd.

Stomme till årets fastighetslängd.

Avskrift av fjolårets fastighetslängd.

Författningar, kungörelser m m

"Skatte- och taxeringsförfattningarna" senaste upplagan.

Länkungörelsen angående taxeringsdistrikt m m.

Länkungörelsen angående prövningsnämndens anvisningar.

Handledningen.

Av taxeringsintendenten utfärdade anvisningar eller eljest tillhandahållna P. M. o dyl.

Blanketter för skriftväxling med de skattskyldiga, andra taxeringsnämnder, myndigheter m fl.

Det är ytterst viktigt, att TO i god tid före taxeringsarbetets början studerar handledning, kungörelser, anvisningar från taxeringsintendenten och de blanketter som kan komma att användas. Tag undan för undan fram de blanketter som omnämns i denna artikel. Ifyll gärna några sådana blanketter med fingerade namn och siffror för att på så sätt lättare tränga in i de olika blanketternas användningsområden. En ny TO bör snarast ta personlig kontakt med förste landskanslisten på taxeringssektionen eller annan befattningshavare där, som taxeringsintendenten utsett till kontaktman, och begära råd och upplysningar. När TO väl fått deklARATIONERNA (omkring den 1 mars) är det för sent att börja studera men väl nödvändigt att fortsätta. Nu börjar den egentliga rutinen, som här nedan sammanfattas i 10 huvudpunkter enligt följande.

1. Kontrollsummering.
2. Avprickning mot debiteringslängder.
3. » » fastighetslängd.
4. Erinran om deklarationsplikt och anmaning att deklarerera.
5. Teknisk granskning av utbor.
6. Fastighetstaxering.
7. Teknisk granskning av inbor.
8. Sammanträden.
9. Underrättelser.
10. Avlämnande av materialet till lokal skattemyndighet.

En annan inbördes ordning kan naturligtvis tänkas, men jag har fastnat för

denna såsom i mitt tycke mest rationell. Det kan också framhållas, att arbetet underlättas och säkerheten blir större om inte alltför många arbetsmoment sammankopplas vid den förberedande granskningen. Att TO måste röja rent ett praktiskt skrivbord och helst ha en blankett-hylla eller skåp inom räckhåll innan han sätter igång behöver väl knappast nämnas.

1. Kontrollsummering

Denna bör om möjligt göras med maskin, varvid åtminstone jordbruksbilaga, sammandrag över utbetalda löner och förmögenhetsammansättningar maskinsummeras. Med summeringen av huvudblankettens sista sida liksom avprickning där bör lämpligen anstå tills den tekniska granskningen är klar. Det kan vara lämpligt att leja bort kontrollsummeringen till ett rutinerat biträde. Sådan hjälp bör sökas hos länsstyrelsens (ÖÄ:s) eller lokal skattemyndighets personal.

2. Avprickning mot debiteringslängder

På den allmänna självdeklarationens tredje sida — som upptar allmänna avdrag av olika slag — förekommer ofta fel, mest kanske i fråga om försäkrings- och förvärvsavdragen men även beträffande övriga allmänna avdrag. Inte så sällan har t ex den skattskyldige dragit av den slutliga totala skatten i stället för kommunalskatten. Säkraste sättet att kontrollera att avdragen för kommunalskatt, folkpensionsavgift, tilläggs pensionsavgift och sjukförsäkringsavgift upptagits i deklarationen till rätta belopp är att pricka av dessa avdrag mot fjolårets debiteringslängd. Denna kan lånas från lokala skattemyndigheten men endast under en kortare tid, då lokala skattemyndigheten själv måste ha kontinuerlig tillgång till läng-

den. Arbetet med avprickning mot debiteringslängd måste alltså ske så, att hela deklaramaterialet skyndsamt genomarbetas i en omgång (medhennes för ett medelstort distrikt på ett par kvällar), varefter längden återställs. För skattskyldig, som inte avlämnat självdeklaration vid tiden för kontrollen mot debiteringslängden, noteras beloppen å kontrolluppgift eller särskild lapp.

Vissa speciella skatter och avgifter till det allmänna får avdragas vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet och dessa avdrag har alltså sin plats på jordbruksbilagan (formulär 4 a och 4 b), nämligen "Skogsvårdsavgift m m dylikt" (kostnader punkt 10), "Allmän varuskatt" (punkt 11) och "Arbetsgivaravgift till tilläggs-pension m m, dock ej för personlig tjänare" (punkt 12). Jag har redan föregående år påpekat, att enhetliga och entydiga regler liknande dem som gäller avdrag för kommunalskatt torde erfordras för nyssnämnda tre typer av omkostnader. Riksskattenämnden har i skrivelse 4/2 1963 till taxeringsintendenterna i länen varit inne på samma tanke och rekommenderat, att de skattskyldiga i avbidan på ev. lagändring bör ha viss valrätt beträffande det år då avdrag för ifrågavarande utskylder skall medges. Avdrag skulle således medges *antingen* för det beskattningsår, då avgiften (skatten) påförts debetsedel å slutlig skatt resp. debetsedel å tillkommande skatt mottagits *eller* när avgiften (skatten) erlagts. (Riksskattenämnden har tillagt, att det givetvis är av vikt att kontrollera att ett och samma belopp icke avdras mer än en gång). Med hänsyn till denna rekommendation torde kontroll av avdrag mot debiteringslängden (fjolårets eller längden året innan) vara onödigt tidsödande. En höftning av

beloppen kan för övrigt vara tillräcklig. Skogsvårdsavgiften torde — om ingen förändring skett beträffande fastighetsinnehavet — vara konstant och är för närvarande 1 promille av avgiftsunderlaget (summan av taxerade skogsmarksvärdet och skogsvärdet). Beloppen för allmän varuskatt och arbetsgivaravgift kan jämföras med tidigare års avdrag. Om skillnaden inte är stor, torde ytterligare undersökning kunna undvaras.

För skattskyldiga, som tidigare år taxerats i annat distrikt och alltså ej upptagits i den vid granskningen aktuella debiteringslängden, inhämtas vid en fullständig kontroll ifrågavarande uppgifter från vederbörande lokala skattemyndighet å särskild blankett (nr 96).

Om skogsvårdsavgift, allmän varuskatt och arbetsgivaravgift inte avprickas mot debiteringslängd utan granskas mer summariskt, bör denna granskning inte göras självständigt på ett förberedande stadium utan i samband med den materiella granskningen av jordbruksbilagan (se nedan).

3. Avprickning mot fjolårets fastighetslängd

Det är inte nödvändigt men rationellt att göra även denna kontroll för hela materialet i ett sammanhang. Avprickningen är nödvändig under taxeringsår som följer närmast efter allmän fastighetstaxering. Övriga taxeringsår torde en erfaren TO, som själv tidigare prickat av mot fastighetslängden, kunna nöja sig med en avprickning mot närmast föregående års deklaration. En nytillträdande TO bör dock endast lita till fastighetslängden. Avprickningen avser taxeringsvärden och underlag för beräkning av skogsvårdsavgift (summan av taxeringsvärdena å skogsmark och växande skog),

vilket sistnämnda "underlag" direkt införes på särskild plats å deklarationens sista sida, varvid TO särskilt bör kontrollera om fastigheten innehafts hela beskattningsåret. Underlaget skall nämligen fördelas mellan ägarna på samma sätt som garantibeloppet. Det sistnämnda kan lämpligen avprickas mot en för ändamålet upprättad tabell. En samtidig kontroll av procentavdrag och värdeminskningsskatt avdrag synes lämplig, liksom av intäkter av sådana en- och tvåfamiljsfastigheter vars inkomst skall beräknas enligt schablon. Genom en avprickning jämväl i fastighetslängden blir det möjligt att kontrollera att alla fastigheter inom distriktet blir redovisade (fastigheter som äges av skattskyldiga i särskilda taxeringsdistrikt blir dock ej avprickade). Alla förändringar i ägareförhållanden skall naturligtvis noga uppmärksammas i samband med avprickningen av taxeringsvärdet. Anteckningar härom göres lämpligen på en minneslista.

På ett tidigt stadium, t. ex. i samband med genomgången av fastighetslängden — ev. redan vid kontrollsummeringen eller avprickningen av skatter m. m. mot debiteringslängd — bör underrättelse om inkomst av fastighet i annan kommun än hemortskommunen sändas till TN i den kommun där fastigheten är belägen (*formulär 16*). I underrättelsen bör TO tydligt ange sin fullständiga adress och den skattskyldiges deklarationsnummer i hemortskommunen samt å blankettens baksida lämna ev. uppgifter om insättning å skogskonto. Om dessa uppgifter angivits, bör underrättelsen från den kommun där fastigheten är belägen om den där verkställda taxeringen (*formulär 18*) kunna förväntas så snart denna skett. Den inkomna underrättelsen kontrolleras mot

den allmänna deklarationen och insorteras i denna. Då av deklarationen framgår att skattskyldig har fastighet i annan kommun än hemortskommunen, är det tillrådligt att på fastighetsbilagan med streck under kommunens namn markera att ifrågavarande fastighet inte är belägen i hemortskommunen och således där skall beaktas endast vid statstaxeringen. Om möjligt bör TO i samband med att underrättelse enligt formulär 16 sändes undersöka huruvida den skattskyldige vid taxeringen till kommunal inkomstskatt i hemortskommunen kan utnyttja allmänna avdrag och ortsavdrag m. m. Om så inte skulle vara fallet, bör underrättelse här om (*formulär 20*) samtidigt översändas till den kommun där fastigheten är belägen.

4. Erinran och anmaning

Erinran om deklaraionsplikt i de fall denna försumrats kan nu utfärdas (blankett nr 19). Även härvid genomgås hela taxeringsmaterialet. Med ledning av bland annat föregående års inkomstlängd, årets stomme till debiteringslängd och inkomna kontrolluppgifter utskrivs i förekommande fall en erinran med genomslagskopia. Denna erinran tillställs den skattskyldige genom "lösbrev".

Sedan omkring två veckor förflutit efter det att erinran om deklaraionsplikt utsänts, utfärdas anmaning (blankett nr 3 a) att avge deklaration, om sådan fortfarande ej inkommit. Även anmaningen tillställs den skattskyldige i lösbrev. Vitesföreläggande bör däremot sändas genom postdelgivning. Tidsfristen för avgivande av deklaration bör såväl i erinran som anmaning angivas till 8 dagar. Vid anmaning efter erinran kan dock 5 dagar vara tillfyllest. Före dessa

åtgärder kan det vara rådligt för ny TO att konferera med kronombudet för att undvika att anmana åldringar och sjuklingar, t. ex. mentalsjuka. Alla i efterhand inkomna deklaraions avbockas i inkomstlängden (kolumnen längst till vänster) på samma sätt som lokala skattemyndigheten gjort, liksom deklaraionerna undan för undan numreras (sida och rum). Jfr vad inledningsvis sagts om olika system för längdföring.

5. Teknisk granskning av utbor

Den tekniska granskningen underlättas avsevärt av de åtgärder som vidtagits enligt ovan (kontrollsummering och avprickningar mot debiteringslängd och fastighetslängd). Att ange ett bestämt schema för granskningen är vanskligt, men även här torde en mall underlätta. På en punkt bör dock alla kunna ha en enig uppfattning: börja alltid med utbor, dvs sådana skattskyldiga som har sin hemvist i annan kommun men skall taxeras kommunalt för inkomst av fastighet eller rörelse. I de flesta fall gäller granskningen enbart garantibelopp för fastighet. I dylika fall kan med fördel underrättelse (nr 18) till vederbörande TN i den skattskyldiges hemortskommun genast utskrivs med genomslagskopia.

6. Fastighetstaxeringen

Allmän fastighetstaxering, som hittills i princip skett vart femte år, har åter uppskjutits ett år (till 1965). Under åren mellan allmänna fastighetstaxeringar sker särskild sådan (läs handledningen). Observera att denna skall företagas så fort ske kan och vara avslutad senast den 15 maj (29 § taxeringskungörelsen). Så snart TO fått stommen till fastighetslängd (senast den 31 mars) måste därför

förberedande åtgärder vidtas. Nybildade fastigheter, som skall åsättas taxeringsvärden, återfinns i stommen.

Särskild fastighetsdeklaration bör ligga till grund för ny- eller omtaxering av fastighet och alltså i förekommande fall infordras. Dröj inte i onödan med sammanträde rörande fastighetstaxeringen. Kronombud och enskilda ledamöter har ofta mycket god uppfattning om denna. Å andra sidan måste TO själv utreda och positivt leda även fastighetstaxeringen och ej enbart lita på TN:s lokalkännedom. Väsentligt är att TO infordrat felande fastighetsdeklarationer i så god tid att dessa finns vid sammanträdet med TN. TO kan vidare ta kontakt med byggnadsnämnden och i stad även stadsingenjörskontoret.

7. *Teknisk granskning av inbor*

Därmed avses sådana skattskyldiga, som inom distriktet skall taxeras såväl statligt som kommunalt. Den granskning av deklarationen som nu vidtar kan likaväl kallas sakgranskning eller materiell granskning, då man nu kommit så långt i rutinen att man börjar skönja deklarationens vederhäftighet och därmed förutsättningar att ligga till grund för en materiellt riktig taxering.

Om den förberedande formella granskningen verkställts på sätt tidigare angivits, erfordras för den fortsatta granskningen i stort sett tillgång till allenast mantalslängderna för beskattningsåret och taxeringsåret samt föregående års deklarationer och stommen till årets inkomstlängd. Har inte fastighetsvärdena avprickats — se ovan — bör även fjol-årets fastighetslängd finnas omedelbart tillgänglig. De flesta skrivbord är emellertid inte lämpade för så mycket papper

— handledningen, övrig litteratur och blanketterna måste också finnas inom räckhåll! Den tekniska granskningen kan naturligtvis varieras, men även den bör ske efter en bestämd rutin.

Det kan vara lämpligt att först fastställa den skattskyldiges civilstånd m. m. med ledning av mantalslängdernas uppgifter och i deklarationen lämnade upplysningar. Kontrollera t. ex. om ensamstående den 1 november beskattningsåret haft hemmavarande barn under 16 resp. 18 år. Anteckningar om civilstånd m. m. göres å deklarationens sista sida i rummet "Taxeringsnämndens anteckningar" omedelbart framför "Ortsavdrag".

Kontantberäkning av jordbrukares och rörelseidkares deklarationer bör upprättas så snart det inte står alldeles klart för TO att deklarationen är vederhäftig och i huvudsak riktig, ett konstaterande som torde vara mycket svårt för en ny TO att göra. Kontantberäkning enligt härför upprättad blankett bör ske som en självklar rutinkontroll i betydligt större omfattning än som för närvarande är fallet i lokala TN. Upprättande av kontantberäkningar torde f. ö. träna upp en ny TO:s förmåga att granska och bedöma deklarationer och ger vidare god möjlighet för TN att bilda sig en uppfattning om deklarationens tillförlitlighet. Glöm blott inte att delge den skattskyldige kontantberäkningen, om denna avses ligga till grund för avvikelser från deklarationen. Anteckning om hemmavarande barns födelseår kan ofta vara till värde vid kontantberäkning liksom vid bedömning av jordbrukares och vissa rörelseidkares produktuttag.

De olika förvärvskällorna granskas efter den ordning inkomstslagen har i deklarationen, dock att jordbruksinkomst gär-

na kan sparas till sist. Ordningen skulle då bli annan fastighet, tjänst, tillfällig förvärvsverksamhet och kapital och i avslutning härtill förmögenhetsredovisningen samt sist jordbruk. Rörelse medtages ej här, då rörelseidkares deklarerationer förutsättes granskade av andra än TO i lokal TN, för vilka denna artikel ju är avsedd.

I fråga om *annan fastighet* har ränteftergifterna under senare år varit en vanlig felkälla. Praktiska blanketter för kontroll av ränteavdrag står dock numera TO till buds. För fastighet som deklarerar å bilaga 6 a bör TO särskilt utreda större avdrag för reparation och underhåll liksom huruvida fastigheten verkligen bort deklarerar på 6 a och ej på 6 b.

Vid *inkomst av tjänst* kontrolleras t. ex. att redovisade intäkter överensstämmer med inkomna kontrolluppgifter. Vid bristande överensstämmelse tillskrives den skattskyldige för närmare förklaring (blankett nr 91, i vilken arbetsgivaren ovillkorligen måste namngivas). Huruvida intäkterna med avseende å den allmänna tilläggspensioneringen redovisats under rätt underrubrik (E 1 eller E 2) bör TO däremot ej fästa avseende vid. Som exempel på en lätt konstaterbar felaktighet kan nämnas att äkta makar, som båda har folkpension, deklarerar denna gemensamt. Tag som princip att taxera båda makarna, vardera för sin inkomst, annars blir det lätt ett materiellt felaktigt resultat. Yrkade kostnadsavdrag granskas. Ofta finns det anledning att tillskriva den skattskyldige för erhållande av upplysningar (blankett nr 9 a, ev. nr 7). Uppenbara formella felaktigheter rättas naturligtvis. Exempelvis förekommer det inte alltför sällan att den skattskyldige underlåtit att avrunda summa avdrag.

Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet. Vid ovan omnämnd undersökning av ändringar beträffande äganderättsförhållanden rörande fastigheter kan det ha framkommit, att den skattskyldige tidigare ägt fastighet som inte längre redovisas i deklarerationen. TO måste då undersöka om fastigheten avyttrats under sådana förhållanden att skattepliktig realisationsvinst uppstått. En ny TO bör visserligen snarast försöka lära sig principerna för en sådan beskattning men bör, om han inte själv är säker, ta kontakt med taxeringssektionen. Överföringen av intäkt genom restitution, avkortning etc. till sammanfattningarna på deklarerationens sista sida är ofta felaktig i deklarerationen.

Inkomst av kapital och förmögenhetsredovisning. Kapitalinkomst och förmögenhet redovisas å gemensam bilaga till deklarerationen (formulär nr 1 g), som i de flesta fall är lättgranskad. Förmögenhetsredovisningen ger ofta en god bild inte blott av den skattskyldiges ekonomi utan även av hans levnadsstandard under beskattningsåret och är av väsentlig betydelse för kontantberäkningar. Sådana underlättas om man vid förmögenhetsbilagans siffror för bankmedel m. fl. tillgångar och skulder med blyerts antecknar föregående års motsvarande siffror. I de fall då redovisad behållen förmögenhet närmar sig 80.000 kronor eller överstiger nämnda belopp bör bl. a. kontrolleras, att värdena å levande och döda inventarier samt å inneliggande lager, aktier m. m. inte upptagits med för låga belopp.

Inkomst av jordbruk. Här skulle mycket kunna sägas om den tekniska granskningen. Mer än beträffande kanske något annat inkomstslag förutsätter denna ett verkligt kunnande hos TO. Det är också

helt naturligt att handledningen ägnat stort utrymme åt dessa frågor. Med dem måste den TO som har att granska jordbruksdeklarationer vara väl förtrogen. Vid själva granskningen kan det vara lämpligt att börja med jordbruksbilagans första sida och av där ifyllda siffror söka skaffa sig en allmän bild av fastighetens storlek och jordbrukets omfattning. Komplettera gärna felande arealuppgifter och notera fjolårets djurbestand med blyerts bredvid deklarationens siffror. Uppgifter angående skogskonto kollas, dels mot fjolårets deklaration och dels mot andra och tredje sidans uppgifter för uttag resp. insättning liksom naturligtvis mot ev. kontrolluppgifter.

På jordbruksbilagans andra sida kontrolleras först intäkterna med ledning av inkomna kontrolluppgifter. Såväl noteringar i deklarationen som kontrolluppgifter avprickas. Ofta omfattar en post i jordbruksbilagan, t. ex. köpeskilling för sålt virke, intäkter från ett flertal håll. Samtliga belopp varå kontrolluppgifter lämnats bör därvid antecknas vid beloppet å bilagan eller å en av kontrolluppgiftslapparna. Om den skattskyldige yrkat att någon del av t. ex. kreatursförsäljning skall utgöra skattefri realisation, bör TO noga göra sig underrättad om garantier eller presumtion för att försäljningen ingår som ett led i en definitiv driftomläggning. Handledningen och ett flertal meddelanden från riksskattenämnden (återges regelbundet i Skattenytt) torde vägleda i flertalet fall, men en kontakt med vederbörande taxeringssektion kan vara på sin plats.

Tredje sidans naturaförmåner m. m. granskas mot föregående års deklaration med däri gjorda anteckningar om TN:s (ev. prövningsnämndens) beslut rörande

de olika förmånsvärdena och mot länskungörelsen med prövningsnämndens anvisningar. På sina håll finns en hjälptabell som snabbt ger värdet av hushållsprodukterna. Så kan t. ex. värdet av mjölk, potatis och ägg för två vuxna hushållsmedlemmar och tre barn under 16 år utläsas direkt i tabellen. Värderingen av naturaförmåner — bostad, hushållsprodukter och bränsle — liksom av den privata delen av kostnaderna för elström har ofta visat, att mycket olika uppfattningar råder hos skattemyndigheterna och hos de skattskyldiga. Prövningsnämndens anvisningar är givetvis till för att följas. Detta utesluter dock inte individuell prövning och ett hänsynstagande till sådana omständigheter, vilka icke beaktats vid fastställandet av normen. Att TO måste se upp för undervärderingar är uppenbart och det kan vara klokt, att under den kommande föredragningen i nämnden höra sig för om t. ex. bostadens storlek och standard, även om TO — vilket han i tveksamma fall bör göra — skrivit till den skattskyldige och begärt upplysningar. TO bör göra sig underrättad om principerna för debitering av elströmsavgift (fast avgift baserad på tariffenheter och dessutom energiavgift per kWh). I fråga om värderingen av bränslet kan behöva framhållas, att det är värmevärdet och inte bränslets kvalitet som beskattas. Endast om den skattskyldige köpt bränsle torde därför prövningsnämndens normer böra frångås.

Jordbruksbilagans avdragsposter — andra och tredje sidans högerspalter — granskas. Speciell uppmärksamhet bör här ägnas åt yrkade avdrag för inköp av levande och döda inventarier samt för underhåll av byggnader och markanläggningar.

Längst ned på jordbruksbilagans tredje sida finns en särskild plats för "Taxeringsnämndens anteckningar". Där kan det vara lämpligt att redan i samband med granskningen göra kortfattade anteckningar beträffande sådana intäkter och kostnader som bör bli föremål för ändring eller i vart fall närmare prövning, t. ex. på följande sätt:

nettointäkt	000
felräkning	+
bostad	+
elström	+
byggn.underhåll	+

På motsvarande sätt noteras minskningar. Såväl föredragningen i TN som utskrivandet av avvikelser underlättas av sådana samlade anteckningar. Må blott en vädjan varda tillåten: skriv smått men läsligt samt bara med blyerts! Deklarationen kan komma att vandra genom fler instanser.

I den mån av deklarationen framgår, att om-, till- eller nybyggnad verkställt under beskattningsåret till mer väsentliga belopp, göres separat anteckning där-om i och för den särskilda fastighetstaxeringen (som dock kan ha hunnit avslutas, i vilket fall taxeringsintendenten under- rättas).

Vid granskningen av jordbruksbilagan får givetvis den *varuskattepliktiga om- sättningen* inte förbises.

Av den skattskyldige yrkade allmänna avdrag har redan till största delen — kommunala skatter, folkpensionsavgift, tilläggspensionsavgift och sjukförsäkringsavgift — kontrollerats mot debiteringslängden. Nu granskas övriga allmänna avdrag, framför allt beträffande försäkringspremier och de s. k. förvärvs- avdragen, som ofta är fel till beloppen.

Observera att ensamförsörjare får orts- avdrag som gift, därest han eller hon har hemmavarande barn under 18 år den 1/11 beskattningsåret. För förhöjt *förvärvs- avdrag* erfordras däremot att barnet vid samma tid varit under 16 år. Det är alltså olika åldersgränser ifråga om förvärvs- avdrag och ortsavdrag, jfr Skattenytt 1963 s. 5.

All utredning bör i möjligaste mån gö- ras innan deklarationerna föredrages i TN. I fråga om sådana deklarationer som vid granskningen antingen inte föranlett någon som helst anmärkning eller endast blivit formellt rättade är det praktiskt att å deklarationens sista sida utföra taxer- ringarna och ortsavdragen i samband med granskningen. För övriga deklarationer bör man vänta med dessa åtgärder tills TN fattat beslut.

I deklarationen insorterad ansökan om *arealtillägg* bör kvarligga i deklarationen tills denna föredragits i TN, varefter TO lämnar de begärda uppgifterna på blan- ketten. Ansökningen skall sedan snarast möjligt och senast den 30/6 sändas till lantbruksnämnden.

8. Sammanträden

Även om TO regelmässigt utför hu- vudparten av allt arbete med granskning av deklarationer och själv föreslår det övervägande antalet avvikelser från de- samma, är det viktigt att hålla i minnet att det inte är TO utan TN som fattar beslut. Vid TN:s första sammanträde skall de ändringar i skatte- och taxerings- författningarna som berör TN:s verk- samhet liksom de av prövningsnämnden fastställda anvisningarna för den årliga taxeringen genomgås (25 § taxerings- kungörelsen). Detta bör lämpligen ske vid ett s. k. förberedande sammanträde

på ett tidigt stadium, februari—mars, då TN även väljer granskningsmän och justeringsmän och beslutar i övriga frågor enligt formulär till protokoll, som tillhandahålles av taxeringssektionen. Om TO redan är förtrogen med nämnden, torde det inte vara något hinder att TO på det första sammanträdet dessutom föredrar ett mindre antal deklARATIONER, men en grundförutsättning härför är att sammanträdet hålles så tidigt på året att TN kan ena sig om principerna för taxeringen innan TO kommit längre än till början av sin granskning. Riksdagens revisorer — statsrevisorerna — har i sin berättelse för år 1962 tryckt mycket starkt på vikten av att ett *förberedande sammanträde hålles* liksom av att *övriga sammanträden hålles långt tidigare än vad nu ofta är fallet*. Det är lämpligt att i god tid i samråd med TN sätta upp ett schema över sammanträdena så att arbetet kan fortlöpa kontinuerligt och utan onödig forcering de sista dagarna. Räkna med några dagars bortovaro på grund av oförutsedda omständigheter, t. ex. sjukdom, så att det finns en viss marginal i schemat.

Ledamöterna kallas till sammanträde medelst ett särskilt tjänstebrevkort.

Planläggningen bör ordnas så, att ett sammanträde hålles så snart TO granskat ett så stort antal deklARATIONER att materialet är lagom för ett sammanträde. Före detta bör även kronoombudet ha granskat materialet. Vid sammanträdet får deklARATIONEN inte vandra runt mellan alla ledamöter. Enligt 50 § 1 mom. taxeringsförordningen får endast TO, kronoombudet och de ledamöter i TN som därtill utses av nämnden granska deklARATIONERNA. Det kan vara praktiskt att utse olika granskningsmän för olika delar av taxerings-

distriktet men bara en för varje. I inte alltför stora distrikt torde det räcka med en granskningsman för hela materialet. Övriga ledamöter har naturligtvis rätt att fråga om sådant som kan ha betydelse för taxeringen men får i övrigt nöja sig med TO:s föredragning. Arrangemanget med särskild granskningsman är tillkommet i den skattskyldiges intresse och sammanhänger med sekretessbestämmelserna. TO bör hålla på denna ordning, vilken är ägnad att påskynda arbetet i nämnden. Vad taxeringsförordningen (59—72 §§) och taxeringskungörelsen (21—33 §§) innehåller om arbetet inom taxeringsnämnderna bör läsas av TO. Bestämmelserna har utförligt kommenterats i handledningens första kapitel. Här skall endast erinras om skyldigheten (enl. 61 § 1 mom. taxeringsförordningen) att kungöra sammanträdet genom anslag inom kommunen — detta torde i praktiken iakttagas endast beträffande första sammanträdet för året — och underrätta länsstyrelsen, dvs. taxeringsintendenten. Det sistnämnda bör gälla alla sammanträden, om inte taxeringsintendenten bestämmer på annat sätt. Taxeringsintendenten måste nämligen bevaka arbetets kontinuerliga bedrivande.

TN:s beslut antecknas å deklARATIONEN omedelbart vid sammanträdet, om det innebär någon avvikelse från deklARATIONEN. Om TN beslutar på annat sätt än TO föreslagit, bör TO genast anteckna TN:s beslut i deklARATIONEN och stryka över eller suddas ut sin tidigare anteckning. Beslut om extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga antecknas å deklARATIONENS sista sida, antingen i rummet för "Taxeringsnämndens anteckningar" eller å raden under ortsavdragen med det vid vardera taxeringen medgivna beloppet och med angivande av anledningen till avdra-

get, t. ex. Sjukdom, Invaliditet, Folkpension (eller Fp), Underhåll av närstående, Ex. min.

På förstnämnda ställe (anteckningar) antecknas i förekommande fall beträffande sjömän som erlagt sjömansskatt t. ex. "Sjöman 8 mån. Till sjömansskatt beskattningsbar inkomst 8.500 kr 4/12 ortsavdrag". Sådan anteckning skall göras oavsett om sjömannen åsatts taxering eller ej. Om deklaration ej lämnats, göres anteckningar å särskild lapp. Anteckningarna erfordras nämligen för längdföringen (29 § taxeringskungörelsen). Slutligen sätter TO eller, om kronombudet utfört granskningen (torde ej förekomma i taxeringsdistrikt på landet), den sistnämnde sitt signum på deklarationen (21 § taxeringskungörelsen).

Underrättelser till andra taxeringsnämnder om taxering för inkomst av fastighet utom hemortskommunen sändes så skyndsamt som möjligt efter föredragningen av utbodeklarationerna (formulär nr 18). Utsändandet av dessa underrättelser underlättas avsevärt om TO i hemortskommunen redan skickat underrättelse enligt formulär 16. Härom har talats ovan under avd. 3. Å formulär 16 har TO uppgivit den skattskyldiges nummer i hemortskommunens inkomstlängd. I underrättelsen om verkställd taxering (18) noteras detta nummer i rutan "Edert ref.nr".

Underrättelser till de skattskyldiga om avvikelser från deklarationerna förekommer av två slag, preliminär och slutlig avvikelse. Jämlikt 65 § taxeringsförordningen skall den skattskyldige beredas tillfälle att yttra sig över ifrågasatt avvikelse från deklarationen så snart inte avvikelser avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller

"då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bestämmande". I de flesta fall måste således en slutlig avvikelse föregås av underrättelse om ifrågasatt eller *preliminär avvikelse*. Sådana underrättelser utskrivs medelst —för ändamålet blockade — genomslagskopior, varvid förhandsunderrättelsen omedelbart tillställs den skattskyldige i lösbrev, medan underrättelsen om slutlig avvikelse jämte kopia tills vidare inlägges i deklarationen. Om den skattskyldige inkommer med erinringar, föredras dessa jämte vederbörande deklaration på nytt vid nästa sammanträde. Vidhåller taxeringsnämnden därvid sitt tidigare beslut, användes den redan upprättade underrättelsen som underrättelse om slutlig eller *definitiv avvikelse* med tillägg, att erinran inte föranlett ändring av tidigare fattat beslut. Föranleder däremot inkommen erinran ändring av det preliminära beslutet, makuleras den tidigare utskrivna underrättelsen och ny sådan utskrivs med genomslagskopia. Det kan vara på sin plats att framhålla vikten av att preliminära avvikelser verkligen utsändes i samtliga fall utom vid rättelser o. dyl. enligt ovan. Tidsnöd anses inte vara giltig uträkt för uraktlåten preliminär avvikelse, vilket bör tjäna som en extra sporre för taxeringsarbetets påskyndande.

Det kan vara skäl att påpeka, att ifrågasatt eller preliminär avvikelse avser TN:s preliminära beslut och således inte TO:s förslag till åtgärd innan denna sanktionerats av TN.

De slutliga underrättelserna översänds genom rekommenderat brev, om möjligt före juni månads utgång. Observera att den skattskyldige får extraordinär besvär rätt, om han ej erhållit underrättelse

om avvikelse senast den 15 juli (99 § taxeringsförordningen). Såsom särskilt viktigt måste framhållas, att underrättelsen måste omfatta samtliga avvikelser och att skälen för avvikelserna angives (69 § taxeringsförordningen). Att det sistnämnda vållar svårigheter i praktiken vet varje taxeringsman.

Hur avfattandet av skälen skall göras finns ingenstädes uttalat. TO är helt prisgiven åt sin egen stilistiska förmåga. Enligt Taxeringshandbok (Hedborg, Björne, Walberg, Svensson) torde grunden för stadgandet (i 69 §) ge vid handen att skälen bör redovisas med sådan tydlighet, att den skattskyldige kan ingå på bemötande av dessa skäl, om han finner anledning anföra besvär. I Handbok för taxeringsförfarandet (Lundevall) uttalas här om bl. a.: ”huvudsaken är att den skattskyldige kan få klart för sig anledningen till avvikelsen, så att han har möjlighet att i besvär anföra motargument, om han så förmår.” I rena uppskattningsfrågor kan det vara svårt att ange grunden eller skälen för TN:s beslut, men har t. ex. bostadsvärdet beräknats högre än i deklarationen beroende på att TN räknat med större bostad (fler rum) än den skattskyldige, skall detta förhållande givetvis anmärkas i avvikelsen. Ställ själv frågan innan avvikelsen går ut: kan den skattskyldige förstå varför vi gjort så här?

Avlämnandet av deklARATIONER m m

Sedan erforderliga statistikuppgifter hämtats ur de färdigbehandlade deklARATIONERNA och samtliga ansökningar om arealbidrag uttagits, överlämnas deklARATIONERNA till den lokala skattemyndigheten för längdföring. Enligt 29 § taxeringskungörelsen *skall överlämnandet ske inom*

en vecka efter sammanträdet. Samtidigt överlämnas den del av stommen till inkomstlängd som beröres av det avlämnade deklARATIONSMATERIALET.

Det material som överlämnas per vecka omfattar ett visst antal upplägg med vissa luckor, avseende dels skattskyldiga, vars deklARATIONER EJ färdigbehandlats, och dels personer, som EJ skall taxeras. Över de förstnämnda bör TO göra en förteckning. För de senare utskrivs en lapp med uppslag och nr i längden och anteckningen ”Ej tax.” vilken lapp insorteras på sin plats i den överlämnade deklARATIONSBUNTEN. Därigenom tvingas TO förvissa sig om att ingen i stommen upptagen person förbigås, varjämte lokala skattemyndigheten kan streckmarkera vederbörande vid längdföringen.

Övriga på taxeringsnämndens ordförande ankommande åtgärder i samband med taxeringsarbetets avslutande framgår av det i handledningen intagna tidsschemat.

Slutord

Måhända har den TO som med möda kommit så här långt i artikeln redan tröttnat på taxering och sagt sig att det är för svårt. Det är ett svårt arbete, det är sant, och det är grannlaga, men det är intressant och det har fullgjorts av generationer företrädare och skall säkert gå bra för den ärade läsaren också, i synnerhet som han genom den undervisning han fått sannolikt är bättre rustad än flertalet företrädare. Läs gärna om den här artikeln strax innan taxeringsarbetet skall börja. Det går lättare att smälta den andra gången och jag hoppas att den skall bidra till att arbetet går lättare.